

דעת תורה

של

מרן הגאון שר התורה
רבי שמריהו יוסף חיים קניבסקי זצ"ל
בענין
גילוח וגידול הזקן

מלוקט מתוך הספר

הדעת
פנים
זקן

בענין גילוח וגידול הזקן לאור ההלכה

מאת משה ניסן ווינער

נערך בימי ה"שבעה"

לעילוי נשמתו של מרן הגאון רבי שמריהו יוסף חיים קניבסקי זצ"ל

ניו יארק, תשפ"ב | שנת השמיטה

The Beard and Shaving

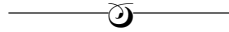
In the teachings of

Maran HaGaon Rav Chaim Kanievsky zt"l

Including Facsimilies of Original Handwritten Responses

Excerpted from Sefer

Hadras Ponim Zokon

Published and Copyright © 2022

by

Rabbi Moshe Nisan Wiener

hadrasponimzokon@gmail.com

עריכת ועיצוב הספר

חיים יוסף בערנאטה

718.438.1334

תוכן

- 4..... דעת תורה בענין חיוב גידול הזקן ואיסור גילוח הזקן אף בלא תער.
- 6..... אם כדאי לחלק מכוונות גילוח לאלו המגלחים בתער?
- 9..... האם יש מכוונות גילוח כשרות?
- 10..... דברי מרן החזון איש ע"ד סיבת הפרעות ל"ע בעיה"ק חברון ביום המר י"ח
מנחם אב בשנת תרפ"ט.
- 11..... עדות מרן הגר"ח קניבסקי איזה סוג מכוונת גילוח אסר מרן החפץ חיים
- 12..... לפ"ד ה"שבלי הלקט" אסור להסיר הזקן ע"י סם
- 12..... "אסור לגלח זקנו"
- 12..... בהסרת הזקן ע"י מכוונות גילוח - ריבוי עצום של איסורים
- 13..... בירור שיטת מרן החתם סופר בשו"ת חאו"ח סו"ס קנ"ט.
- 13..... אל תגע בו יד לקצר הזקן - אפילו עם יתערער שלום בית עי"ז
- 13..... כהן המגלח זקנו - פסול לעבודה בבית המקדש.
- 14..... שיטת מרן הגאון רבי חיים קניבסקי בענין תספורת השפם
- 14..... מרן החפץ חיים: תאמר לאמא שאתה רוצה כלה שרוצה בחור עם זקן
- 15..... תגדל זקן והפנים יחזרו למקומם.
- 16..... "לא אמרתי שאשתך תגדל זקן"
- 17..... שיטת הגאון ה"סטייפלער" בענין שידוך עם בחור ישיבה המגלח במכוונת גילוח.
- 17..... זימון למי שאין לו זקן: הנהגת הגר"ח קניבסקי
- 18..... "אנשים מוכנים למות - ולא לקבל על עצמם דבר קטן"
- 18..... מרן החת"ם סופר: כיון שאין לו זקן אינו ידוע אם זקן הוא או לו.
- 19..... הגאון ה"סטייפלער" - לא נגע בזקנו, אף בבחרותו ואפילו בצבא הרוסי
- 19..... מרן הגר"ח קניבסקי: "גם כאן יחזור הזקן לצמוח"
- 19..... גידול הזקן כסגולה לזרע של קיימא
- 19..... בענין הנחת שערות זקן בתוך הספרים
- 20..... ע"ד סמכות שיטת ה"אגרות משה" זצ"ל בענין מכוונות גילוח
- 23..... נספח: פסק דין גדולי דורנו (בחתמת מרן הגר"ח קניבסקי) בגדר מכוונות גילוח

דעת תורה

בענין

חיוב גידול הזקן ואיסור גילוח הזקן אף בלא תער

מאת הגאון מרן שי"ח בהגרי"י קניבסקי זצ"ל

התוכן

גילוח הזקן - בזיון גדול ולמדו מהגויים * גילוח הזקן במספרים - אסור משום לא ילבש גבר שמלת אשה ומשום חקות גויים - שיטת מרן החפץ חיים * דין כל מיני מכונות גילוח - שיטת מרן החפץ חיים ומרן החזו"א והגאון הסטייפלער והגר"ר מנחם מן שך * הסרת הזקן ע"י סם - שיטת מרן החזו"א * דעת מרן החפץ חיים: לא להקטין הזקן אפי' במספרים * חומר ענין הסרת הזקן ע"י מספרים וסם - שיטת מרן החזו"א

כתב הגר"ח קניבסקי בספרו "ארחות יושר" (סימן ה' עמ' יט-כ)

הדרת פנים

בשבת (קנ"ב א') הדרת פנים זקן וגינו בזה את הצדוקי הסריס ואמרו לו ברוך המקום שמנעך מזה ע"ש, ובכל הדורות הי' זה בזיון גדול מי שלא הי' לו זקן^[א] ורק בדורות האחרונים התחילו לזלזל בזה כי למדו מהגויים^[ב].

ובתרגום יונתן^[ג] אי' שעובר בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה^[ד] והיינו אפי' אם מספר במספרים וכ"כ החינוך^[ה] והוסיף שעובר משום ובחוקותיהם לא תלכו^[ו] והביאו החפץ חיים^[ז] בספר המצות הקצר (ל"ת קע"ז).

ומרן החזו"א^[ח] מאד לא היתה דעתו נוחה מזה.

[לא מבעיא בהמכונות גילוח^[ט] שנוהג היום שכבר כתב החפץ חיים (בלקוטי הלכות מכות

א. ראה ס' הדרת פנים - זקן ח"ב פי"ט ובמילואים לשם.

ב. ראה שם ח"ב פ"ד הערה 4.

ג. ראה שם ח"א ערך "תרגום יונתן בן עוזיאל" (עמ' לג-לז).

ד. ראה שם ח"ב פ"ג.

ה. ראה שם ח"א ערך "רא"ה (ספר החינוך)" (עמ' קיב-קיד).

ו. ראה שם ח"ב פ"ד: "איסורי חקות גויים".

ז. ראה שם ח"א ערך "חפץ חיים" (עמ' רסא ואילך) ובמילואים לשם.

ח. ראה שם ח"א ערך "חזון איש" (עמ' דש ואילך) ובמילואים לשם.

ט. ראה שם ח"ב פ"א: "מכונות גילוח".

כ"א ב' בעין משפט אות ז') שעובר בזה על פאת זקנם לא יגלחו ומרן החזו"א החמיר בזה מאד בכל מיני מכונות גילוח ולא התיר אפי' למכור למי שמגלח בתער להצילו מאיסור תער רק ציוה למכור לגוי וכן אאמו"ר זלה"ה^[1] הי' מחמיר בזה מאד ואמר שקרוב מאד שזהו תער ממש ועוברין עליו חמשה לאוין וכ"כ מרן הגרא"מ ש"ך [שליט"א]^[א] וז"ל בענין להסתפר הזקן עם מכונת גילוח חשמלי יעוין בס' לקוטי הלכות על מס' מכות לבעל הח"ח בדף י"ד ב' בעין משפט שם שכתב שאסור ואין להקל בזה וגם ידוע שהחזו"א זצוק"ל אסר בכל מכונה עכ"ל. רק אפי' המסתפרים במשחה שקורין סם^[ב] ג"כ מאד לא היתה דעתו נוחה מזה].

והחפץ חיים חיבר ספר שלם ע"ז נקרא תפארת אדם וז"ל שם נכון ליזהר שלא לספר הזקן אפי' במספרים כי כתבו המקובלים שבזה עוקר צנורות הקדושה מלמעלה ואבותינו ואבות אבותינו במדינתנו נהגו להחמיר בזה וביותר כהיום שנהגו הרבה מפריצי עמנו בהשחתת התער מצוה רבה לכלל ישראל להתחזק בזה ולא להקטין הזקן אפי' במספרים דהיינו להראות לפני הכל שהמצות שציותה תורה להצטיין בזה האיש יהודי חביב אצלנו ואין אנו מתבישין בהם ח"ו וכעין זה איתא בברכות י"א משל למה הדבר דומה לאדם שאומרים לו זקנך מגודל אמר להם יהי' כנגד המשחיתים ופי' בתוס' רבנו יהודא (וכ"ה בחידושי הרשב"א שם) שהכונה שזה שאלו מפני מה הוא מגודל כ"כ וזה השיבו מפני שנמצא משחיתים אותו לגמרי ועוברים על לא תשחית וגו' לפיכך הראיתי היפוך עכ"ל.

ובקובץ אגרות ממרן החזו"א (ח"א סי' קצ"ז) ע"ד הסם אם אינו סם המות אינו גם סם חיים ומאד קשה עלי הדבר שאינו ממדת הצניעות ואין זה לבוש ישראל רק למדו מהגוים בגולה ושוללים בזה קדושה, ושם (סי' קצ"ח) כתב מעולם אין דעתי נוחה מגילוח זקן כעין תער בהיותי מורגל באיסורו מדור הקודם והי' הדבר חמור מאד כמו גילוי ראש בחוצות והי' הדבר נחשב כשינוי מלבושיהם לבוש הישראלי ואף שפשטה המחלה גם בין התורנים יחיו לא נשתנה הדבר בשביל זה ולכן נפשי סולדת בענין זה, ואמר מרן ז"ל שכשנכנס אליו אדם שמוריד זקנו או שמגדל בלורית נהי' לו כ"כ לא טוב עד שעומד לו להקיא^[א].

י. ראה שם ח"א ערך "הגר"י קניבסקי" ("סטייפלער גאון") (עמ' שכה ובמילואים לשם). וראה בפתיחת ס' הדרת פנים זקן עמ' 16-17.

יא. ראה שם עמ' 16, ולאח"ז נדפס מכתבו בזה גם בספרו "מכתבים ומאמרים" ח"ג עמ' עה.

יב. ראה שם ח"ב פ"ט.

יג. ראה שם ערך "חזון איש" אות א' (עמ' דש) שכן העיר בשם החזו"א תלמידו הגר"מ שטערנבוך במכתבו אל מחבר הספר (בנוגע גילוח הזקן בלבד): "שמעתי ממורי החזו"א זצ"ל, דכשבא לפניו יהודי בלא זקן, כמעט שמקיא".

שיטת מרן החזון איש והגאון הסטייפלער
והגרא"מ שך והגר"ח קניבסקי
בענין
אם כדאי לחלק מכוונות גילוח
לאלו המגלחים בתער?^[יד]

הסעד הרוחני ירושלים
HASA'AD HARUCHANI Jerusalem

התנועה המרכזית להחזרת אור האמונה ועזרה לקיום המצוות
Central Movement for Inculcating Faith & Mitzvos

רחוב סטראוס 14, ירושלים • ת.ד. 6163 • טלפון 02-227711
14 Strauss St., Jerusalem, Israel, P.O.S. 6163, Tel. 02-227711

כ"ה אלול תשל"ז
ירושלים

ז"ל מכתבו
אלי של הרב
מרדכי חשין,
יו"ר הסעד
הרוחני,
ירושלים:

לכבוד
ידידנו הרה"ג אצור החורג והפעלות
כס"ח טוהר"ר משה ווינער שליט"א
נאדד-וואדעק ג.י.

שלומים מרובים וכל טוב שלהן,

הגנו לאשר קבלת מכתבו יקרתי המלא יראת שמים וחיבת
הקודש ונתיחס לחשיבות גידולו של הזקן והנמר איסור העברות
לאור ההלכה.

הדבר רצוי מאד וביחוד לאור הצורך לחזק ולבסס יהדות
בורשה הורגה לכלי לסכות פתמכילה שלנו מאז מעמד הר סיני
וכל מנהגי אבותינו ונחמ' נפש אשר הורגה הם ויפרט בענין
גילוח הזקן ע"י מכוונת שלפי דברי הרבנים הגאונים מאורי
ישראל שליט"א יש בזה חשש איסור דאורייתא.

נחפץ לב אנו מצרפים בזה מכתבו של הגאון הרב חיים
קניבסקי שליט"א בנו של באוץ הורנו הגר"ח קניבסקי שליט"א.

"הסעד הרוחני" עושה גדולות ונצורות להשיב לב אחים תועים
לכור מחשבתם. אנו נותנים במסגרת עבודתנו חשמיטי קדושה לבעלי
תשובה וכו'. כיום שבאת ההוראה "בשם החזון איש שאין לסכוד יסוד
מכוונת גילוח למי שמלתה בער"אנו מספידים על זה עם לבבי בעלי
הטובה שנהנו מקודש לגלות. נחפץ. ייבדאי אצריכים להזק אה העניין
ולגדור גדר ישמרץ לראובנינו.

אנו מאחלים לבב שתצליחו בכל אשר תפנו מתוך ירחבת הדיעה.

בכבוד רב ובדינה בתיבה ותיבה טובה

יהודי מרדכי חשין ז"ל

יד. וכן היתה שיטת הגאון רבי אהרן קוטלר, שאינו כדאי לחלק מכוונות גילוח לאלו המגלחים בתער.

בהוספה על עדות של הג"ר יחיאל יצחק פאר (מתלמידיו המובהקים של הגר"א קוטלר וראש ישיבת דרך
איתן בני"ר) ועדות אביו [מצוטט בספר הדרת פנים זקן ח"ב פ"א עמ' שנב-שנג], הנה הניף ידו עוה"פ
במכתבו מיום כ' סיון, תשס"ח, שם כתב:

וז"ל מכתבו של מרן הגר"ח קניבסקי הנ"ל:

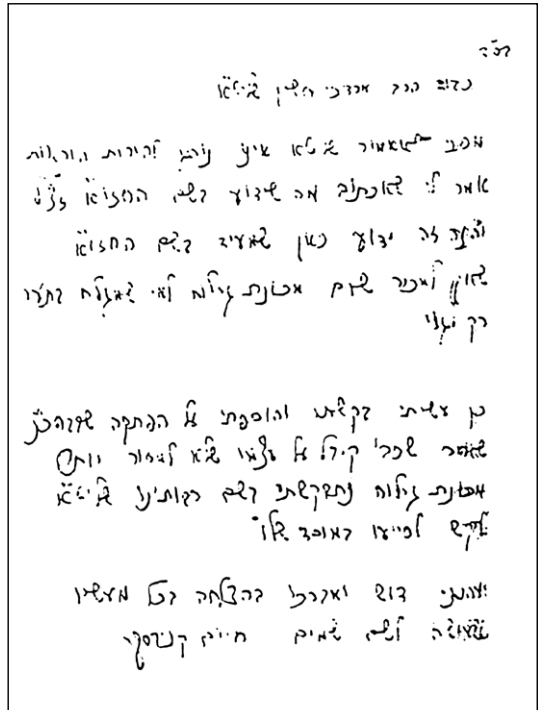
בס"ד.

כבוד הרב מרדכי חשין שליט"א
 מפני שאאמו"ר שליט"א אינו
 נוהג להורות הוראות אמר לי
 שאכתוב מה שידוע בשם החזו"א
 זצ"ל. והנה זה ידוע כאן שמעיד
 בשם החזו"א שאין למכור שום
 מכונת גילוח למי שמגלח בתער.
 רק לגוי.

כן עשיתי בקשתו והוספתי על
 הפתקה שבבהכ"נ שמאחר שכב'
 קיבל על עצמו שלא למסור יותר
 מכונת גילוח נתבקשתי בשם
 רבותינו שליט"א לבקש לסעייעו
 במוסד שלו.

והנני דו"ש ואברכו בהצלחה בכל
 מעשיו שעושה לשם שמים.

חיים קניבסקי

"אכתוב בקיצור - שאמר לי מו"ר הגר"א קוטלר וצלה"ה במילים הראשונים שאמר לי בענין זה - שמאי דאיתא בגמ' מכות כ"א "הא כיצד גילוח שיש בו השחתה - הוי אומר זה תער", שאין כונת הגמרא לומר שיש גוה"כ שאוסרת רק תער, אלא שחייב בכל אופן גילוח שיש בו השחתה אפילו במספרים, ומאי דאיתא ביו"ד קפ"א שגילוח במספרים כעין תער מותר היינו משום דמספרים אינם משחיתים כל השער אלא משארים מעט ממנו ולכן אין כאן השחתה.

"וכדאי להגיד שאבי מורי זצ"ל היה קונה מכונות גילוח ומחלקם לאלו שהיו מגלחים בתער כדי להפרישם מאיסור תער, ואמר לו הר"מ זצ"ל [הגר"א קוטלר] שאינו כדאי לעשות כן - היינו מפני שמכשילים באיסור. ושאל אבי זצ"ל הלא איתא בחז"ל (עירובין לב) ניחא ליה לחבר דלעביד הוא איסורא זוטא ולא ליעבר עם הארץ איסורא רבא, וענהו הר"מ זצ"ל "אין זה איסורא זוטא", או, "מי הגיד לך שזה איסורא זוטא".

וכן שיטת הגאון ר' איסר זלמן מלצר, מרן החזו"ן איש, הגרי"ז מבריסק (נוסף על הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל), כמו שהעיד בנו של הרב יעקב ויסברג ז"ל:

"אבי, הרב יעקב ויסברג, היה מייסד הפעילים האמריקני ומנהל של בית מדרש גבוה בלייקווד. הוא בנה את הישיבה יחד עם הגאון הרב אהרן קוטלר זצ"ל. בסוף שנות ה-40 / תחילת שנות ה-50, אבי ניהל משא ומתן עם פקידי ההגירה הציוניים שאילצו את המהגרים הספרדים לגלח את זקנם עם תער (בטענה שמדובר בסיבות דאגות בריאותיות) לספק להם מכונות גילוח במקום. הם הסכימו אם הוא יספק את מכונות הגילוח. אבי היה צריך לגייס כסף כדי לקנות 1000 מכונות גילוח והסתובב לגדולים לקבלת מכתב תמיכה. הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל (שאבי היה קרוב מאוד אליו), ומרן החזו"ן איש זצ"ל ומרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל (אני חושב שהיו אחרים אבל שכחתי) כולם סירבו כי הם אמרו שהם לא משוכנעים שגילוח במכונות גילוח עדיף על גילוח בתער. אפילו הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל סירב לעזור לו מסיבה זו."

דעת תורה להגר"ח קניבסקי זצ"ל

וז"ל הכרוז שפורסם בבתי הכנסת בבני-ברק, מטעם הגר"ח קניבסקי, בשליחות אביו הנ"ל:

בעזה"י

נתבקשתי מאמו"ר שליט"א לפרסם היות שנדפס ממוסד הנקרא סעד רוחני קריאה מרבנים לעזור וגם אמו"ר חתם שם, ושם אחר הקול קורא כותב המוסד בכלל סעד רוחני שעושה שהוא מחלק מכוונת גילוח. ונתבקשתי לפרסם שמעולם לא התיר את מכוונת גלוח ואדרבה קרוב מאד שזהו תער ממש ועוברין עליו בחמשה לאוין וכבר נתפרסם שהחפץ חיים זצ"ל בליקוטי הלכות על מכות

הצעה"

נתבקשתי מאמו"ר שליט"א לפרסם היות שנדפס
ממוסד הנקרא סעד רוחני קריאה מרבנים
לעזור וגם אמו"ר חתם שם, ושם אחר
הקול קורא כותב המוסד בכלל סעד רוחני
שעושה שהוא מחלק מכוונת גילוח. ונתבקשתי
לפרסם שמעולם לא התיר את מכוונת גלוח
ואדרבה קרוב מאד שזהו תער ממש ועוברין
עליו בחמשה לאוין וכבר נתפרסם שהחפץ
חיים זצ"ל בליקוטי הלכות על מכות

אוסר אפילו את מכוונת גילוח של יד [בלא חשמל] הנקרא נול וכש"כ וק"ו של זמנינו
שהוא הרבה משוכלל יותר ובודאי עצם הסכין נוגע בבשר והו"ל תער ממש וזהו תער
האמור בתורה.

ח"י קניבסקי

שוב נתבקשתי מהגרא"מ שך שליט"א לפרסם גם בשמו שמעולם לא התיר ח"ו המכוונת גילוח וחתימתו לקול קורא הנ"ל לא הי' יודע כלל שמטפל במכוונת גילוח.

חיים קניבסקי

וז"ל מכתבו של הגרא"מ שך:

אלעזר מנחם מן שך

קרית הישיבה בני ברק

להשואל שיחי'.

בענין להסתפר הזקן עם מכונת גילוח חשמלי.

יעויין בספר לקוטי הלכות על מס' מכות לבעל החפץ חיים, בדף י"ד ב' בעין משפט שם שכתב שאסור ואין להקל בזה, וגם ידוע שהחזון איש זצוק"ל אסר בכל מכונה.

ממני אלעזר מנחם מן שך

"וכשהשתדלו להקל על המגלחים בתער, ולשכנעם שעכ"פ יגלחו במכונה, יצא הגאון רבי אלעזר שך כנגד זה, ופסק שהמכונה כתער, ולא הועילו בתקנתם כלל עד שיבטלוהו" (ש"ת תשובות והנהגות ח"ב סימן רס"ד).

תשובת

מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

על השאלה

האם יש מכוונות גילוח כשרות?

החטא אסור כל מכונה

וכ"כ כל גדולי הדור

החזו"א [החזון איש] אסר כל מכונה

וכ"כ כל גדולי הדור

דברי מרן החזון איש ע"ד סיבת הפרעות ל"ע בעיה"ק חברון ביום המר י"ח מנחם אב בשנת תרפ"ט

ביום יט אלול תשע"ז כתבתי למרן שר התורה הגרשי"ח קניבסקי בזה"ל:

"א"א זקני ע"ה נולד וגדל בפונובו שבליטא. הוא ביקר בפונובו בשנת תרצ"ד בערך בליווי אדוני אבי ע"ה וסידר סרט מקצועי של ישיבת פונובו הק', שהראה את הגה"צ הרב מפונובו זצ"ל בהגדת שיעור לפני תלמידיו, חברי ההנהלה הי"ד, בנין הישיבה וכו'. במשך השנים, זקני ואבי ע"ה קיימו יחסים עם הגה"צ הרב מפונובו ובנו נשיא הישיבה הק' הרב אברהם כהנמן ז"ל. כשעבדתי על הוצאת הספר "הזרת פנים זקן", סיפר לי הרב אברהם כהנמן ז"ל ששמע מפי הרב גריינמן זצ"ל כי כאשר היו הפרעות ל"ע בעיה"ק חברון בשנת תרפ"ט התבטא מרן החזון איש זצ"ל שסיבת הדבר נעוצה בעובדה שהתלמידים שבאו אז מחו"ל ללמוד בישיבת כנסת ישראל אשר בחברון היו מגלחים זקנם. נא לאשר אם חו"ד זו של החזון איש היה ידוע למרן שליט"א או למישהו אחר, ואם כדאי לפרסם הדברים."

וז"ל תשובתו של מרן הגרשי"ח קניבסקי: וז"ל תשובתו של מרן הגרשי"ח קניבסקי

שליט"א: "נכון"^(טו) (טו)

טו. שוב מצאתי שהתבטא כיו"ב גם הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק. כתוב בספר נפש הראי"ה לשלושה באלול (מכיל הספדים ודברי זיכרון על הרב אברהם יצחק הכהן קוק, מפי בנו הרב צבי יהודה זצ"ל. וליקוט אמרים מעשים והנהגות אודות הראי"ה קוק שנאמרו בימי הזיכרון הראשונים לפטירתו ולוקטו לספר ע"י בנו הרצי"ה) בסימן קנ, עמ' 64 (במהדורת תשע"ג):

"התנגד מאוד לגילוח הזקן, גם באופן המותר, ולגידול בלורית, והעיר על זה לבני הישיבה שבאו מחו"ל. וכשנעשו הפרעות בשנת תרפ"ט ונהרגו הקדושים משיבת חברון, בכה ואמר: - שמא מפני שגילוחו הזקנים וגידלו שערים". ושם בהערה 126: "פיסקא זו נוספה בידי מרן הרב צבי יהודה [קוק] זצ"ל במהדורה זו."

ועד"ז בס' אוצרות הראי"ה כרך שביעי עמ' 542:

"בהפרעות (בשנת תרפ"ט) בחברון מצאתיו ביום ראשון יושב ובוכה והבליט מפיו שמא מפני שהכניסו לתבושת והנהגה חדשה בארץ (היה מתנגד לגלוח הזקן) (כמובן במכונה או בסס) ובלורית ואולי גם בגדים קצרים, ובישיבה העיר כ"פ ע"ז (אבל קשה היה לשנות ההרגלים שבחו"ל)". [מרשימת תלמידו המובהק הגאון רבי יצחק אריאלי זצ"ל בעל עינים למשפט].

לאחר זמן הגיע לידי קונטרס מגן ומושיע ("דברים שנאמרו מפכ"ק מרן אדמו"ר [שליט"א] מפייסבורג בדבר חשיבות גידול זקן ופאות" - שנת תשמ"ג) ושם בעמ' ח:

"ועדיין צריכים אנו להודיע בשער בת רבים מה שראיתי בשם גאון ישראל ה"חזון איש" זי"ע שבדבריו נתנוצצה רוח הקודש, שכאשר היו הפרעות בארה"ק ל"ע בשנת תרפ"ט ונהרגו אז כמעט כל בני ישיבה ידועה הי"ד התבטא ואמר שסיבת הדבר נעוצה בעובדה שהתלמידים שבאו מחו"ל ללמוד בישיבה ההיא היו מגלחים זקנם עכדה"ק. והרי הדברים נוקבים ויורדים עד התהום מזעזעים ומחרידים את הלבבות."

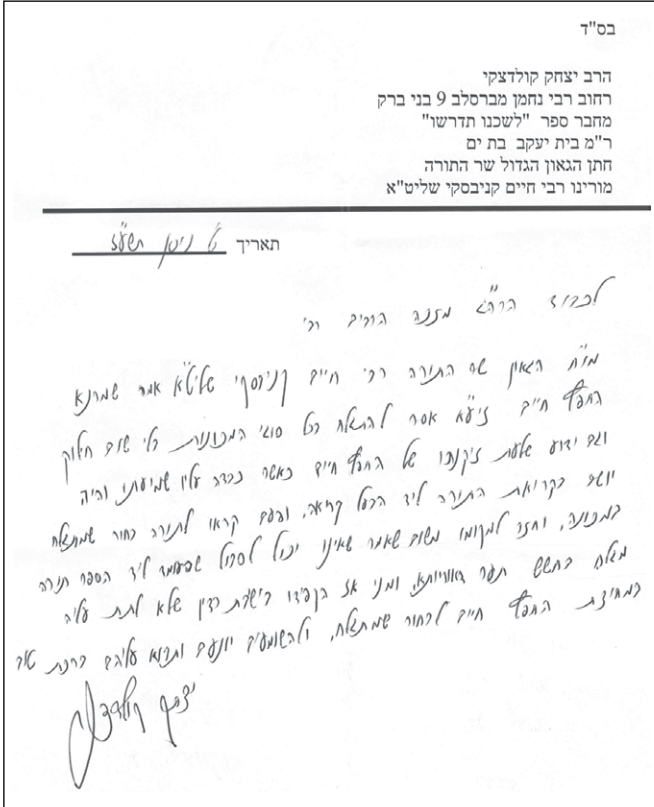
עדות מרן הגר"ח קניבסקי

איזה סוג מכונת גילוח אסר מרן החפץ חיים [טז]

תאריך: ט' ניסן תשע"ז

מו"ח הגאון שר התורה
 רבי חיים קניבסקי
 שליט"א אמר שמרנא
 החפץ חיים זיע"א
 אסר להתגלח בכל
 סוגי המכונות - בלי
 שום חילוק.

וגם ידוע שלעת
 זיקנתו של החפץ
 חיים כאשר כגדה עליו
 שמיעתו והיה יושב
 בקריאת התורה ליד
 הבעל קריאה, ופעם
 קראו לתורה בחור
 שמתגלח במכונה.
 וחזר למקומו משום
 שאינו יכול לסבול
 שהעומד ליד הספר
 תורה מגלח בחשש
 תער דאורייתא. ומני
 אז הקפידו בישיבת
 ראדין שלא לתת עליה
 במחיצת החפץ חיים לבחור שמתגלח.

ולהשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב.
 יצחק קולדצקי

טז. ראה בארוכה קונטרס "דיונים בדין מכונות גילוח" (לכותב הטורים) דיון יג: אם אמת נכון הדבר שיש לאסור מכונות גילוח של ימינו - ע"פ מ"ש מרן החפץ חיים בספרו לקוטי הלכות ע"מ מכות פ"ג בעין משפט אות ז'.

לפ"ד ה"שבלי הלקט" אסור להסיר הזקן ע"י סם [17]

בנוגע מ"ש רבינו ה"שבלי הלקט" שהמגלח זקנו כעין תער במספרים לוקה משום לא ילבש גבר שמלת אשה,

שאלתי הגר"ח קניבסקי האם יש לאסור עפ"ז הסרת הזקן ב"סם"

ומענתו (מחודש אדר תשע"א):

כאזמנה להחפץ חיים (ד"ר רפאל אהרן) כ"ג ג' כ"א ז' קק"א מאמ' א"ל י"ג ע

"כמדומה שהחפץ חיים (בס' תפארת אדם) כבר הביאו שעובר משום לא ילבש", עכ"ל.

"אסור לגלח זקנו"

בשו"ת הגר"ח קניבסקי בסו"ס "אשי ישראל" על הלכות תפלה (ירות"ו, תשנ"ח) עמ' תשטז, במענה על השאלה ע"פ שו"ע או"ח סי' ד סי"ט דמגלח ראשו צריך נטילת ידים, שיש לעיין האם ה"ה במגלח רק זקנו, השיב הגר"ח קניבסקי:

"תשובה: אסור לגלח זקנו".

**בהסרת הזקן ע"י מכוונות גילוח –
ריבוי עצום של איסורים**

נשאל הגר"ח קניבסקי דלפי הדעות דעל כל שתי שערות איכא איסורא [18] - למה כתב מרן החפץ חיים (בס' נדחי ישראל פכ"ו סק"ה) שהמגלח את עצמו עובר עשרה לאוין - הלא בכל שתי שערות עובר (וא"כ יש ריבוי עצום של איסורים).

והשיב ע"ז הגר"ח קניבסקי: "כוונתו [של החפץ חיים] למלקות"

(ס' שיח התורה ח"ב עמ' רעג)

יז. רוכזו הדעות בענין איסור "לא ילבש" בהסרת הזקן — בספר הדרת פנים זקן ח"ב פ"ג.

יח. ראה ספר הדרת פנים זקן ח"ב פ"א הערה 2, וש"נ

בירור שיטת מרן החתם סופר

בשו"ת חאו"ח סו"ס קנ"ט^[1]

נשאל הגר"ח קניבסקי האם יש סתירה לדבריו בספרו אורחות יושר ס"ה בענין גידול הזקן - ממ"ש בשו"ת חת"ס או"ח סו"ס קנ"ט.

והשיב הגר"ח קניבסקי: "רבים הכחישו זה"

(ס' תשובות הגר"ח עמ' רז)

הגר"ח קניבסקי:

אל תגע בו יד לקצר הזקן - אפילו

עם יתערער שלום בית עי"ז^[2]

שאלה:

זוג מארה"ב חשך בנים, ולפני כמה חודשים רבינו נתן עצה לבעל - לגדל זקן. זה מאד מפריע לאשתו והשלום בית התערער מזה, עד כדי כך שבריאיות הבעל יורדת על ידי כך, והרה"צ רבי מתתיהו סלומון [המשגיח של בית מדרש גבוה בלייקווד] שלח מכתב [אל הגר"ח קניבסקי] שזה חשוב שיהי' הוראת שעה להקל לו ורק רוצה לסדר [לקצר קצת] זקנו, אבל רבינו לא הרשה לו גם את זה. אבל הבעל אינו רוצה להפסיד את הברכה, ושואל.

תשובה:

רבינו לא הסכים בשום פנים ואופן - "אל תגע בו יד!"

(ס' כל משאלותיך, אה"ק, תשע"ח, עמוד קעז)
- עם פרטים נוספים מבעל המעשה)

מרן הגר"ח קניבסקי:

כהן המגלח זקנו - פסול לעבודה בבית המקדש

אברך מליקווד סיפר שכליותיו של קרובו קרסו והפסיקו לתפקד. הוא זקוק בדחופות להשתלת כליה, וכליותיו של האברך נמצאו מתאימות. אבל מכיון שהוא כהן, ובמהרה יבנה המקדש, חושש הוא שידחה מהעבודה מפאת היותו בעל מום -

[נכנס אל מרן הגר"ח קניבסקי [שליט"א] והציע שאלתו]. ענה רבנו נחרצות: "חסרון פנימי אינו מום [כגון שנטל כליתו, אף על פי שנעשה טרפה עבודתו כשרה (רמב"ם הלכות ביאת מקדש פ"ו ה"ז)], אתה יכול לתרום ומצוה רבה היא -

יט. ראה בארוכה ספר הדרת פנים זקן ח"א ערך "חתם סופר" ובמילואים לשם

כ. בענין השפעת גידול הזקן על שלום בית, ראה ספר הדרת פנים זקן ח"ב פט"ז ובמילואים לשם.

שמע, ופנה ללכת. קרא רבנו אחריו: "אבל אתה ממילא פסול לעבודה!"

חזר, נרעש. מדוע פסול הוא?

אמר רבנו: "הרמב"ן פוסק שכהן שאין לו זקן פסול לעבודה, ואתה מגלח זקנך..."

המשך הסיפור מס' ווי העמידים וחישוביהם, ח"ג. דברי שיח צח, ב:

הבחור שב לארצות הברית, שגר מכתב לגיס רבנו, הגאון רבי יצחק זילברשטיין.

וענה: מסתבר שאמר שכך פוסק הרמב"ן, שכתב (דברים יד, א) בבאור הכתוב "ופאת זקנם לא יגלחו" (ויקרא כא, ה), שאם היה הכהן מגולח אינו רואי לעבודה, כמו שנאמר (שם, ו) "ולא יחללו שם אלקיהם" [ויעין ב"מנחת חינוך" (מצוה תסז, בקומץ המנחה) שתמה למקור דברי הרמב"ן, וכבר האריכו בזה הפוסקים].

והוסיף: נראה שגם מרן הגר"ח לא התכוון לומר שהוא מום לכהן. אלא רואים שהכתוב רוצה שהכהנים יהיו נאים ומהודרים לכבוד ולתפארת ואין ראוי למשרתי השם שיהיו מגולחים, וימנעוהו מהעבודה. וכמו שכתב רש"י: לפי שאתם בניו של מקום אתם ראויים להיות נאים, ולא גדודים ומקורחים (דברים יד, א), וכל שכן לכהן.

(ס' "רבי חיים" ("עובדות, פנינים והנהגות מרבנו מרן שר התורה

הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי [שליט"א"], עמוד קנד)

שיטת מרן הגאון רבי חיים קניבסקי

בענין תספורת השפם [כא]

שאלה:

שמעתי שאצל רבינו נוהגין לא לקצות השפם אף שמפריע לאכילה, כי יתכן שגם שפם כזקן.

תשובה:

"נכון, אבא חשש גם לשפם, אף שכתוב שכאשר מפריע לאכילה מותר, אבל כתוב שיד לא תגע בו בזקן, לכן נזהר בזה"

(ס' כל משאלותיך, אה"ק, תשע"ח, עמוד תיג)

מרן החפץ חיים: תאמר לאמא שאתה

רוצה כלה שרוצה בחור עם זקן [כב]

"הוסיף רבינו [הגר"ח קניבסקי] שפעם בא בחור להחפץ חיים שאמו רוצה שיגלח את הזקן, והחפץ חיים לא רצה לומר לו שיעשה נגד אמו, אמר לו החפץ חיים, תאמר

כא. בענין גילוח השפם, ראה ספר הדרת פנים זקן ח"ב פי"א ובמילואים לשם.

כב. בענין גידול הזקן כשהוא בניגוד לכבוד אב ואם, ראה ספר הדרת פנים זקן ח"ב פט"ו.

לאמא שלך שאתה רוצה כזאת כלה שרוצה רק בחור עם זקן, ולבסוף אמו הסכימה שיגדל זקן"

(ס' קונטרס מנחת תודה - תורה [ליקוטי דברים ששמענו מרביו הגר"ח קניבסקי, להרב גדלי" הוניגסברג, אה"ק, אלול תשע"ג], עמ' פט)

מרן הגר"ח קניבסקי:

תגדל זקן והפנים יחזרו למקומם

במכתב עת "שעה טובה" (פרשת משפטים תשס"ה, עמ' 4) סיפור שהתרחש באותו שבוע:

לפני מספר שבועות עבר בחור חוויה קשה, פניו התעוותו. הבדיקות, סי-טי, וכל השאר לא הציגו סיבה סבירה למה שקרה, וממילא גם לא פתרון. הבחור, בן 16, ערב המועד הקריטי של "כמעט שידוכים", המשפחה בלחץ, כמתבקש.

מה עושים?

באים לגר"ח קניבסקי.

כאן התפתח דו שיח מעניין. אפשר לומר מדהים.

הבחור מבקש ברכה.

הגר"ח: אתה רוצה להיות בריא?

בוודאי, לכן באתי.

אז תגדל זקן והפנים יחזרו למקומם.

הבחור בהלם.

הגר"ח מביט בו, כאומר: נו, תחליט...

הבחור מתמהמה.

הגר"ח קניבסקי: אתה מתכוון לגדל זקן?

הבחור: אם ירצה השם.

הגר"ח: גם תהיה בריא אם ירצה השם...

הבחור: אבל זה קשה. רגילים לראות אותי בלי זקן.

הגר"ח: אבל אתה רוצה להיות בריא?

הבחור: כן, כן.

הגר"ח: אז תחליט.

הבחור משתהה שוב. ניכר שההחלטה קשה עליו.

הגר"ח בחיוך רחב: נו, אתה כבר יודע אם אתה רוצה להיות בריא...

אבי הבחור פונה אליו: תחליט, תגיד שאתה מקבל על עצמך.

הבחור משתהה עוד רגע. ואחר אומר: אני מקבל עלי לגדל זקן...

הגר"ח קניבסקי כשנהרה על פניו: תהיה בריא והכל יעבור.

בדרך חזרה לביתו נדהמו המלווים והבחור עצמו לגלות כי פניו חזרו כתמול שלשום. למחרת הגיעו שוב, והפעם כאשר הבחור בריא ושלם, כדי לבשר לגר"ח את הבשורה הטובה. במעמד זה אמר הגר"ח גם לאחיו של הבחור: נו, הרי גם אתה רוצה להיות בריא, אז תגדל גם אתה זקן...

כל זה התרחש בראשית השבוע הזה!

סיפור דומה התרחש לפני מספר שבועות עם בחור שהתגלתה אצלו בעיה רפואית חמורה ביותר, והרופאים היו מוטרדים.

הבחור הגיע לבית הגר"ח, וקיבל את התשובה שכבר מוכרת לקוראי טור זה: **תגדל זקן ותהיה בריא.**

בחור זה שהיה במצב לא טוב במיוחד, לא היסס, וקיבל את ההבטחה. בבדיקת הסי-טי הבאה התפלאו הרופאים לגלות כי הנתונים הרפואיים השתנו כליל, וכל הממצאים הבעייתיים נעלמו. "ע"כ.

[נוסח הסיפור הנ"ל (מעד רא"י) בס' קונטרס מנחת תודה - תורה (ליקוטי דברים ששמענו מרבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א), מאת הרב גדלי' הוניגסברג, אלול תשע"ג - עמוד מב]:

"סיפור רבינו שבחור בא אליו שפניו נתעקמו ולא מצאו הרופאים תרופה למכתו, אמרתי לו שיגדל הזקן, והטעם לדבר מהגמ' בשבת קנב,א הדרת פנים זקן, והוא לקח את ההדרת פנים, לקחו גם לו, וכך הוה, קיבל על עצמו לגדל הזקן, וחזרו פניו למקומם. אחר תקופה הוא בא לספר שהתארס ורבינו מאד שמח עמו. ראיתי שאחד הגיש לרבינו מכתב על מחלה שנתגלתה אצלו, והרופאים אומרים שאין לזה רפואה, אמר לו רבינו תגדל זקן והכל יעבור. והלה אמר הלא הרופאים אומרים וכו', אמר לו רבינו בתקיפות אמרתי לך תגדל זקן והכל יעבור".

מרוך הגר"ח קניבסקי:

"לא אמרתי שאשתך תגדל זקן" [כז]

"אבא (הגר"ח קניבסקי) מבקש [בפני שוחרי ברכותיו] משהו קטן שקשה להם לקיים. הוא מסביר, שאם האדם יתאמץ מעט, משמים יתאמצו להמשיך עליו ישועה. אם אדם אמר לו: 'אבל אשתי לא מאפשרת לי לגדל זקן', הוא מגיב: 'לא אמרתי שאשתך תגדל זקן, אתה תגדל זקן. מה זה נוגע לאשתך? תראה להקב"ה שהוא מתאמץ בשבילו, והוא יתאמץ בשבילך'"

(הרה"ג ר' אי"ש קניבסקי בשם אביו בעיתון

"משפחה", י"א תשרי תשע"ו, עמ' 52)

כג. בענין השפעת גידול הזקן על שלום בית, ראה ספר הדרת פנים זקן ח"ב פט"ז ובמילואים לשם.

"לא נעים לקחת בחור כזה" - פסק הגאון ה"סטייפלער"^[כד]

שיטת הגאון ה"סטייפלער" בענין שידוך עם בחור ישיבה המגלח במכונת גילוח

מבואר בס' "ארחות רבינו" (ח"א בהוספות עמ' לח):

"שאלתיו בנוגע לבחור ישיבה שמציעים לי ומתגלח עם מכונה ואמר לי מו"ר שיש לומר לו שאסור משום שאפשר שזה נובע מחוסר ידיעה, אבל אם לומד בישיבה שיודעים מזה כגון פוניבז' וכדומה, זה לא נעים לקחת בחור כזה ויש להסס בדבר.

"אמר לי מו"ר זצוק"ל בנוגע למוסדות... שלא מחנכים את הבחורים לקיים את המצוות ודקדוקיהן כהלכתן לכן כל הלכה שיש להחמיר בה ולנהוג לחומרא נופל על הבחורים כעול, וכן בנוגע לגלוח עם מכונה חשמלית שכיום דינה כתער ממש"^[כה].

זימון למי שאין לו זקן: הנהגת הגר"ח קניבסקי

"בסיום הסעודה [של ש"ק] מכבד הרב [מרן הגר"ח קניבסקי] את אחד הכהנים בזימון, ובלבד שיש לו זקן. אם יש רק כהנים מגולחי זקן, הוא מעדיף לתת את הזימון לתלמיד חכם [עם זקן מגודל] שמשותף בסעודה"

(מוסף "מסובין" של מכ"ע "משפחה" לחגה"פ תשע"ד, עמ' 27)

"סיפר רבינו [הגר"ח קניבסקי], שאכלו אצלו בליל שבת קודש קבוצה של תושבי חו"ל והיו מגולחי זקן, ואמר רבינו, אני זמנתי בברכת המזון, כי אמרתי שהם כולם ספק קטנים כיון שאין להם זקן."

(ס' מנחת תודה - תורה [ליקוטי דברים] ששמענו מרבינו הגר"ח קניבסקי, מאת הרב גדלי' הוניגסברג, אה"ק אלול, תשע"ג] עמ' ערב)

כד. בענין השפעת גידול הזקן על ענין השידוכים, ראה ספר הדרת פנים זקן ח"ב פט"ז ובמילואים לשם.

כה. "סח רבינו [הגר"ח קניבסקי], כשהייתי בישיבה הייתי כמעט היחיד שלא גילחתי הזקן. הי' עוד אחד מירושלים ותו לו. היום ב"ה יש הרבה בני תורה עם זקן, פעם כמעט לא הי'. אבא (הגאון הסטייפלער) זצ"ל לקח נכדים, חתנים לבנותיו אע"פ שהיו מגולחים, כי לא מצא אחרים עם זקן" (ס' קונטרס מנחת תודה - תורה, פכ"ט עמ' רפ"ט).

מרן הגר"ח קניבסקי:

"אנשים מוכנים למות - ולא לקבל על עצמם דבר קטן"

"אנשים לא נורמליים. באים לכאן כל היום, מתנים צרות בלי סוף, אחד חלה, השני טובל מחסור, השלישי נעדר שלום בית, מה הם חושבים - שאתן ברכה והכל יסתדר ברגע? בא אצלי אדם, אני מסתכל איזה דבר קטן, סמלי, אפשר לבקש ממנו שיתקן, ועל ידי כך להתפייס בו ברכה. על זקן כתוב בגמרא - 'הדרת פנים זקן'. מה אני מבקש? דבר קטן בלבד. אבל אנשים מוכנים למות ולא לקבל על עצמם דבר קטן..."

(מרן הגר"ח קניבסקי, מפי בנו הרה"ג ר' א"ש קניבסקי,

במכ"ע "משפחה", יא תשרי תשע"ו, עמוד 54.^[כז])

מרן החת"ם סופר: כיון שאין לו זקן אינו ידוע אם זקן הוא או לו

"סיפור רבינו [הגר"ח קניבסקי]: החתם סופר בצעירותו הי' רב [במקום שהיו האנשים שם מגלחים זקנם], אמר שעכשיו מבין פשט בגמ' שלשה הקב"ה שונאן ואני אינו אוהבו, דל גאה, עשיר מכחש, וזקן מנאף, ולכאורה ניחא דל גאה, דאחרים אינם יודעים שמא עשיר הוא, ורק הקב"ה יודע ושונאן. וכן עשיר מכחש, מי יימר שהוא עשיר, אולי בע"ח גדול הוא. אבל זקן מנאף הא זה יודעים. אלא כיון שאין לו זקן, אינו יודע אם באמת זקן הוא או לו. [הוסיף רבינו (הגר"ח קניבסקי) שאין גמ' כזה, ורק בפסחים קיג הובא שאין הדעת סובלתו. ולשון זה איירי בכלל בענין אחר, אלא החת"ם אמר דבר זה בלשון צחות (עי' היטב מה שכתב רבינו בספרו ארחות יושר סי' ה' הדרת פנים)]"

(ס' מנחת תודה - תורה [ליקוטי דברים ששמענו מהגר"ח

קניבסקי, אה"ק אלול, תשע"ג] עמ' ערב)

כו. ראה עד"ז (שמוכנים למות ר"ל אבל לא לגדל זקן) בשו"ת משנה הלכות (ח"ט סי' תז), שסיפר על בעל תשובה אחד שעבר עבירה חמורה רח"ל, ובמר נפשו בא אל הגאון הצדיק מסיגעט (בעל ייטב לב), וטען בפניו שמוכן לשוב בתשובה ואפילו להפיל עצמו מהחומה ולהמית את עצמו, רק שיתכפר לו העוון. וכשראה הצדיק שלאותו בעל תשובה לא הי' זקן, אמר לו: הוי ידוע כי התורה לא רוצה להמית, אדרבא וחי בהם כתיב, ולא שימות בהם, וגם בשאר ענינים קשה עכשיו להרבות בתשובת המשקל, כי אפילו אלף שנים יחי' האדם, לא יספיק לכפר על כל העבירות, אבל אבקש ממך שתגדל זקן מהיום והלאה. עוד לא הספיק הרב לומר לו את שאר הדברים, מיד השיב הבעל תשובה ואמר: "רבי, לכל אני מוכן, אבל רק אל תאמר לי לגדל זקן!" וראה כעיי"ז גם בס' הדרת פנים זקן ב"מדור סיפורים" (עמ' שכט) מבעל תפארת שלמה מרדומסק אודות גביר שהי' מוכן להזיל כל הון לרפואת בנו - אך מתקשה לגדל זקן ופאות למענו, ע"ש.

הגאון ה"סטייפלער" – לא נגע בזקנו, אף בבחרותו ואפילו בצבא הרוסי

בס' ארחות רבנו ("מארחות חייו הקדושים של רבנו הגאון החסיד רבנו ומאורן של ישראל מרן הגרי"י קניבסקי זצלה"ה בעל ה"קהלות יעקב" - בני ברק, ה'תשנ"א) עמ' ר (אות יז):

"ספר לי הגר"ח ק שספר לו מו"ר שהקפיד שלא לגזוז את זקנו ואף פעם לא גזזו (חוץ מהמקרה דלהלן), וגם בהיותו בצבא הרוסי התייחסו אליו טוב והרשו לו ללכת עם הזקן רק אח"כ כשהי' בצבא הפולני והם אנטישמיים גדולים והכריחוהו להוריד את זקנו ואח"כ גדלו ויותר לא נגע בו (א"ה, מזה נראה שנלקח פעמיים לצבא פעם הרוסים ופעם הפולנים)".

מרן הגר"ח קניבסקי: "גם כאן יחזור הזקן לצמוח"

"אחד בא לרבינו [הגר"ח קניבסקי] וסיפר שעבר ניתוח והרידו לו חצי זקנו ומאז לא צמח שוב, ורוצה ברכה. אמר רבינו שמצינו כעין זה בנביא שמואל ב פרק י' פסוק ד' 'ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח את חצי זקנם' והוסיף רבינו הנה שם בהמשך כתוב 'ויאמר המלך שבו ביריתו עד יצמח זקנכם וישבתם', ואם כן בעז"ה גם כאן יחזור הזקן לצמוח"

(ס' קונטרס מנחת תודה - תורה [ליקוטי דברים ששמענו מרבינו הגר"ח קניבסקי מאת הרב גדלי' הוניגסברג (אה"ק, אלול תשע"ג)] פט"ז עמ' קנז)

מרן הגר"ח קניבסקי:

גידול הזקן כסגולה לזרע של קיימא

"סגולה לזש"ק - יקפיד על טבילת עזרא תדיר. וכמו כן גידול הזקן סגולה היא לזש"ק - כמדומה שהביאו משמו של הבן איש חי (שאמר שילד צריך שיהא לאביו זקן שיוכל למשוך בו)".

ובהערת המהדיר שם הביא מס' 'בן יהוידע' להבן איש חי (שבת קנב, א) שכתב: "והנזהר בזקן, מאיר לו שם שדי... וכיון שהאיר בהם שם שדי זוכה לבנים". וראה גם בס' מעשה איש (ח"ד עמ' קפז), שהחזון איש הוכיח לאברך צעיר שהי' מגלח זקנו, בתוכחה אבהית ובעקיפין, בהא לישנא: "ילדים קטנים אוהבים לסחוב בזקן של האבא!"

(ס' שְׁמוֹת בארץ [בדיני ועניני שמות אנשים ונשים במשנתו של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי] אות יא)

שיטת הגר"ח קניבסקי:

בענין הנחת שערות זקן בתוך הספרים [זי]

במענה על השאלה "מנין יש מקילים להניח שערות זקנם בספר, אולי ע"פ קבלה מותר?" השיב הגר"ח קניבסקי:

"אין לעשות כן"

(תשובותיו בסו"ס גנזי הקודש - אה"ק, תשס"ב)

**הסכמת מרן הגר"ח קניבסקי
לתשובת מח"ס "הדרת פנים זקן"
ע"ד סמכות שיטת ה"אגרות משה" זצ"ל
בענין מכוונות גילוח**

מכתב תשובה זו [המובא להלן] הי' למראה עיניו של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי וזה לשון תגובתו: "יפה כתבת"

יפה פתחת

משה ניסן ווינער
מח"ס: • הדרת פנים זקן
• כבודה בת מלך

בס"ד. יום ראשון לסדר "והייתם נקיים מה' ומישראל", תש"ע

בתגובה על הופעת הס' "תספורת הזקן במספריים וסם" (ניו יארק, ה'תש"ע), קבלתי מכתב "כרטיס" (בהעלם שם מחברו) בזה"ל:

"בס"ד. כבוד הרב ווינער נ"י, למה אתה משמיט כסדר דעתו של פוסק הדור הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שהתיר. האם אין בזה עיוות."

והנה במענה על דבריו [למען היות נקיים מה' ומישראל, ולזכות את הרבים]:

(א) "דיו לעבד שיהא כרבו" (ע"פ ברכות נח, ב). והלא הגר"מ פיינשטיין זצ"ל עצמו לא העלה ההיתר שלו על הכתב ובדוקא, וטעמו ונימוקו עמו. וכמו שהעיד הרב מיכל זלמן שורקין שליט"א בספרו מגד גבעות עולם, עמ' צו: "שמה שהגר"מ [פיינשטיין] זצ"ל לא רצה לכתוב תשובה באגרות משה להתיר את השימוש במכוונת גילוח, הוא מטעם שהי' סובר שהגם שאין כאן לאו של השחתה, מ"מ צורת היהודי הוא רק בזקן!" ומה אנן נעני אבתרי?

(ב) בספר הנזכר ("תספורת הזקן במספריים וסם") לא השמיט דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל. ואדרבה, האריך בעמ' 6 להביא דברי גדולי דורנו (כולל הגאון ה"סטייפלער" זצ"ל, הגאון בעל שו"ת באר משה זצ"ל, ולבח"ל - הגר"ש אלישיב [שליט"א], הגאון בעל שו"ת שבט הלוי [שליט"א], הגר"מ שטרנבוך שליט"א ועוד) אודות "דעת גדול אחד להתיר". ורק היות שיש מהנ"ל שהביעו דעתם בחריפות וכו' נגד ההיתר שאומרים בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל - הנה "כבוד וכו' הסתר דבר" (ע"פ משלי כה, ב), ולכן שמו של הגר"מ פיינשטיין זצ"ל לא נזכר בפירוש בספר הנ"ל. [ויש להעיר שגם גדולי הרבנים הנ"ל לא הזכירו דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בזה בספריהם (חוץ מהגר"מ שטרנבוך שליט"א) - כ"א רק במכתבים וכו'].

ג) לא עלינו תלוניתכם, כ"א על כל גדולי הפוסקים שהאריכו בספריהם אודות דין מכונות גילוח - ולא מצאו לנכון להזכיר שיטתו להקל של הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (אולי מטעם שהיתר שאומרים בשמו - הוא בעצמו לא כתבו בכתב בתשובותיו בשו"ת אגרות משה, וכנ"ל). וכן מצינו בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סק"ג סקכ"ה) שכתב "וחזיתי בספרים של גדולי האחרונים בתקוה למצוא סמך למנהג העולם להקל, אבל לא רק שלא מצאתי היתר, אלא כתבו בפירוש להחמיר" - ולא הזכיר כלל דעתו הידוע של הגר"מ פיינשטיין זצ"ל. וכן בשו"ת שבט הלוי (ה"י חיו"ד סקל"ז, ובעוד כו"כ מתשובותיו) העיד שכתבו "כו"כ גדולי הדורות באין חולק שזה תער ממש" - ושיטת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל לא הזכיר כלל. וגם בתשובתו של הגר"ש אלישיב [שליט"א] בנדו"ד (קובץ תשובות סל"ב) לא נזכר שיש שיטת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל המיקל בנדון. גם הגר"ח קניבסקי [שליט"א] שהאריך נגד גילוח הזקן במספריים, בסם ובמכונות גילוח בספרו אורחות יושר ס"ה - ולא הזכיר בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל להקל. ואדרבה - במכתבו הנדפס בס' הנ"ל (עמ' 4) כתב הגר"ח קניבסקי [שליט"א] "החזון איש אסר כל מכונה וכ"כ כל גדולי הדור" - ולא מצא לנכון להזכיר שיש יוצא מהכלל בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל. וכן בפסק דין (מחודש ניסן, תשס"ח) שחתמו עליו גדולי דורנו [שליט"א] (כולל הגר"ש אלישיב, הגר"א שטיינמן, הגר"ש הלוי ואזנר, הגר"מ לפקוביץ, הגר"נ קרליץ, הגר"ח קניבסקי, הגר"ש אויערבאך, הגר"ר נתן צבי פינקל ועוד יותר מעשרים ראשי ישיבות - [שליט"א]) אודות "פירצת מכונות הגילוח, אשר אסרוהו רבותינו גדולי הדור" - ולא הזכירו דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל כלל.

[ויש להעיר גם מתשובת הגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל (שבדאי הי' ידוע לו שיטת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בנדון) בספרו אמת ליעקב (על ד"ח שו"ע - יו"ד סקפ"א ס"י - התשובה נכתבה לא' מנכדיו שליט"א): "ע"ד המכונה גילוח, אין זו חומרא בעלמא... ובאמת לא אדע אם גדולי אמריקא התירו להדיא, ויתכן ששתקו מפני שלא שאלום, והיו כמעלימים בידעם שלא יתקבלו דבריהם"].

ונסיים מענינא דיומא שי"ל שמבואר בחז"ל שכבר בזמן חורבן בית מקדשנו מסרו נפשם ע"ז, עי' יפה ענף לאיכ"ר ה, ה: "אולי גזר כי יגלחו שערם ולא ימצאו להם פאת ראש וזקן והמה לא שמעו בקולו והקשו עורף ולז"א על צוארנו נרדפנו". [ולא הסירו זקנם ע"י מספריים כעין תער או ע"י סם].

בכבוד ובהוקרה,

משה ניסן ווינער

נב. בכללות ענין הסתמכות על גדול הדור המיקל לעומת רוב פוסקים המחמירים, יש להעיר מדברי הגאון רבי ישראל סאלאנטער זצ"ל (בהקדמת ס' אור היום בענין בין השמשות - ווילנא, תרס"א), שאפילו את"ל שיש לאחוז כשיטת גדול הדור המיקל "נגד כל הפוסקים האחרים לפי שהוא ראוי לדחות את כולם" (ע"ש שכוונתו על שיטת הגר"א בענין בין השמשות), הנה מ"מ - "מי שאוחז את קולותיו מחוייב לאחוז [גם] את חומרותיו".

דעת תורה להגר"ח קניבסקי זצ"ל

[ועי' אג"מ או"ח ח"ב סימן ס שאין לנהוג כמו הגר"א כשהוא נגד רוב הראשונים אלא מי שנוהג כמותו בכל דבר].

הוספה לאחר זמן: לאחרונה י"ל שו"ת שבט הלוי חי"א ושם בחיו"ד סי' קצח: "בענין מכונת גילוח... הנה מוסכם בפי כל גאוני עולם מאז... אין בינו לבין תער הנקרא תער ולא כלום... וגם הגאון איגרות משה שרצה להקל במכונה דעכשיו... המציא סברא... וסברא זו אינה נכונה ולא נתקבלה". "ידוע בשם האג"מ זצ"ל..וכן לא קבלוהו הרבה גדולי עולם... וכן שמעתי בעצמי מהגאון ר' שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שתמה מאוד על שהוצע הצד הזה" (הרה"ג ר' פסח אליהו פאלק, מח"ס שו"ת מחזה אליהו, בקובץ "עם התורה" מהדורא ה' חוברת ט' תשע"ח - י"ל ע"י צעירי אגודת ישראל ארה"ב). ועד"ז כתב בשו"ת תשובות והנהגות ח"ה סרס"ד: "בשם הגרמ"פ זצ"ל..גוף הסברא להתיר אינה מוכרחת וקשה להקל באיסור תורה. ונראה למעשה, שאין להתגלח במכונה, שראוי לחשוש בחשש דאורייתא על עשרה לאוין".

נספח: פסק דין גדולי דורנו (בחתימת מרן הגר"ח קניבסקי) בגדר מכוונת גילוח

בס"ד יום ב' לסדר "לא תשחית פאת זקניך" ניסן תשס"ח

פסק דין

הן מודעת לכל דבר פירצת מכוונת הגילוח, אשר אסרוהו רבותינו גדולי הדור, מרן החפ"ץ חיים זצ"ל, ומרן החזו"א זצ"ל, וזה אפילו במכוונת שבימיהם אשר מאז כבר עברו המכוונת שכלולים רבים, וגרועות הרבה יותר. וכן הורו מרן בעל קהלות יעקב זצ"ל ומרן הגרא"מ שך זצ"ל, בשם מרן החזו"א שהיה אוסר בכל מכוונה כתער ממש, כי בתוה"ק לא נכתב תער אלא "לא תשחית", וכל גילוח שיש בו השחתה אסור כמבואר במכות כא. וברמב"ם פ"ב מעכו"ם.

ולכן כל המכוונת המגלחות למישיעי אפי' רק בשתי שערות, הן בכלל איסור "לא תשחית פאת זקניך".

וכמובן דאף על כל ראשי הישיבות הקדושות לעמוד בפרץ ושלא להרשות הכנסת מכוונת גילוח היכולות לגלח למישיעי, וא' המקיף וא' הניקף במשמע, ומצוה גדולה ללמוד בספרו של רבינו החפ"ץ חיים זצוק"ל "תפארת אדם" שנוסד על חיזוק שמירת איסור זה, ובו מבאר שכר גודל המקיימה בזה ובבה.

<p>מיכל יהודה לפקוביץ</p> <p>נתן צבי פינקל</p> <p>מנחם צבי ברלין ראש ישיבת רבינו חיים עוזר</p> <p>ברוך וייסבקר ראש ישיבת בית מתתיהו</p> <p>גבריאל יוסף לוי ראש ישיבת באר התורה</p> <p>יהושע נויבירט ראש ישיבת חכמת שלמה</p> <p>אביעזר פילץ ראש ישיבת תפרח</p> <p>דב צבי קרלינשטיין ראש ישיבת גרודנא</p>	<p>שמואל הלוי ואזנר**</p> <p>שמואל אויערבאך</p> <p>אברהם ארלנגר מראשי ישיבת קול תורה</p> <p>משה הלל הירש ראש ישיבת סלבודקא</p> <p>דוד כהן ראש ישיבת חברון</p> <p>שמואל מרקוביץ ראש ישיבת פוניב'ו</p> <p>אבינועם מוסטבסקי ראש ישיבת ברכת יצחק</p> <p>דב פרוינד ראש ישיבת אמרי צבי</p> <p>צבי רוטברג ראש ישיבת בית מאיר</p>	<p>א.י.ל. שטינמן</p> <p>חיים קניבסקי</p> <p>ברוך מרדכי אזרחי ראש ישיבת עטרת ישראל</p> <p>צבי דרבקין ראש ישיבת גרודנא באר יעקב</p> <p>עמרם זקס ראש ישיבת סלבודקא</p> <p>דוד מן ראש ישיבת כנסת חוקיהו</p> <p>ברוך דב מונרסקי ראש ישיבת פוניב'ו</p> <p>בצלאל פנחס ראש ישיבת ברכת האפרים</p> <p>יגאל רוזן ראש ישיבת אור ישראל</p>	<p>יוסף שלו אלישיב*</p> <p>ניסים קרליץ</p> <p>ירחמיאל אונגרישר ראש ישיבת בית מדרש עליון</p> <p>ברוך שמואל דויטש מראשי ישיבת קול תורה</p> <p>צבי ויספיש ראש ישיבת אבן ישראל</p> <p>יששכר מאיר ראש ישיבת הנגב</p> <p>יהודה עדס ראש ישיבת קול יעקב</p> <p>אריה ליב פינקל ראש ישיבת מיר ברכפלד</p>
---	---	---	--

** כאשר דבר אתי מרן החזו"ן איש זצ"ל בזה הראיתי לו שכבר מרן החת"ס ז"ע היה פשיטא לי לאיסור כאשר ביארתי בעזרה"י בתשובה

* "ציון שכשהביאו קול קורא זה קמו רבינו [הגרי"ש אלישיב], והי' כתוב שם שהמכוונת גילוח הם ב'חשש' איסור תער, סירב רבינו לחתום ע"ז, עד שיתוקן לאיסור 'ודאי' ולא בלשון 'חששא' (ס' אשרי האישי - פסקי מרן הגרי"ש אלישיב - יו"ד ח"א עמ' קמג).

הספר "הדרת פנים זקן" הנמצא בארון הספרים בחדר של מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל

לזכר עולם יהיה צדיק

לזכר ולעילוי נשמת צדיק מושל ביראת אלקים, עמוד האש ההולך לפני מחנה
ישראל להורות להם הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשו
הנאון האדיר שר התורה והיראה רשכבה"ג

רבי שמריהו יוסף חיים קניבסקי

זצוקלה"ה זי"ע

אוי מי יתן לנו תמורתו
נלב"ע מ"ו אדר ב' תשפ"ב לפ"ק

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו

...להראות לפני הכל שהמצות שצויתה תורה להצטיין בהם האיש יהודי
חביב אצלנו ואין אנו מתביישיין בהם ח"ו...
(מרן ה"חפץ חיים" זצ"ל בקונטרס תפארת אדם)

... ובכל הדורות הי' זה בזיון גדול מי שלא הי' לו זקן ורק בדורות האחרונים התחילו לזלזל בזה כי למדו מהגוים, ובתרגום יונתן אי' שעובר בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה והיינו אפי' אם מספר במספרים וכ"כ החינוך והוסוף שעובר משום ובחוקותיהם לא תלכו ... בהמכונות גילוח שנוהג היום שכבר כתב החפץ חיים (בלקוטי הלכות מכות כ"א ב' בעין משפט אות ז') שעובר בזה על פאת זקנם לא יגלחו ומרן החו"א החמיר בזה מאד בכל מיני מכונות גילוח ולא התיר אפי' למכור למי שמגלח בתער להצילו מאיסור תער רק צוה למכור לגוי וכן אאמור"ז זלה"ה [הגאון ה"סטייפלער"] הי' מחמיר בזה מאד ואמר שקרוב מאד שזהו תער ממש ועוברין עליו חמשה לאוין וכ"כ מרן הגרא"מ שך ... והחפץ חיים חיבר ספר שלם ע"ז נקרא תפארת אדם וז"ל שם נכון ליוהר שלא לספר הזקן אפי' במספרים... ואבותינו ואבות אבותינו במדינתנו נהגו להחמיר בזה וביותר כהיום שנהגו הרבה מפריצי עמנו בהשחתת התער מצוה רבה לכלל ישראל להתחזק בזה ולא להקטין הזקן אפי' במספרים דהיינו להראות לפני הכל שהמצות שצויתה תורה להצטיין בזה האיש יהודי חביב אצלנו ואין אנו מתביישיין בהם ח"ו... ובקובץ אגרות ממרן החו"א (ח"א סי' קצ"ז) ע"ד הסם... מאד קשה עלי הדבר שאינו ממדת הצניעות ואין זה לבוש ישראל רק למדו מהגוים בגולה ושוללים בזה קדושה, ושם (סי' קצ"ח) כתב... בהיותי מורגל באיסורו מדור הקודם והי' הדבר חמור מאד כמו גילוי ראש בחוצות והי' הדבר נחשב כשינוי מלבושיהם לבוש הישראלי ואף שפשטה המחלה גם בין התורנים יחיו לא נשתנה הדבר בשביל זה ולכן נפשי סולדת בענין זה...

(אורחות יושר - למרן כגרי"ח קניבסקי זצ"ל)

אשר הנהיגו
האבות והאבות
אבותינו וכלל ישראל
אשר הנהיגו ויהי' עמו
אשר הנהיגו ויהי' עמו
אשר הנהיגו ויהי' עמו

"לענ"ד הוא עושה בכך דבר טוב ומועיל.
ואולי ע"י זה יתבררו ויתלבנו הדברים,
ויהי' בכך הצלה מעון חמור"

(מכתב כגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל למחבר ספר "בדרת פנים זקן"
נדפס בס' "הליכות שלמה" כל' תפלב עמ' י"ח)

שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך